

Ксенія Мішалова

АФРИКАНСЬКИХ

НАЗВ

Багатоваріантний та колоритний африканський континент цікавий не тільки своєю природою, географією відкриттів, а й багатою топонімікою. На останню вплинули різні чинники: європейські завоювання, давні вірування та плин часу. До речі, Африка – другий за розмірами континент світу, на території якого знаходиться 55 незалежних країн та найбільша в світі пустеля Сахара. Тут проживає понад 1 мільярд населення Землі, половині якого ще не виповнилося 25 років.

Є різні версії походження назви „Африка”. Багато вчених вважають, що „афри” – це назва племені, яке проживало в північній частині континенту ще в III ст. до н. е. А суфікс „ка”, що позначає „країну”, „землю” цього племені, додали давні греки.

Північна частина африканського континенту належить мусульманським країнам. Тож і назви країн походять з арабської мови. Наприклад, **Алжир**, який усі асоціюють з інжиром, походить від слова „الجزائر” – *al-ğazā’ir*, „аль-джазір”, тобто „острів”. Колись територія, що належить Алжиру, справді була островом, але згодом море відступило, і територія стала частиною континенту.

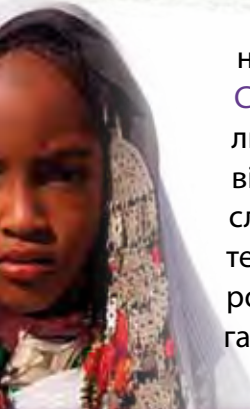
У світі безліч мов, але чверть з них можна почути на африканському континенті. Найпоширеніша тут арабська мова, якою розмовляє понад 170 мільйонів жителів континенту, переважна більшість яких проживає в Північній Африці.

Найбільш населеною країною Африки є Нігерія (приблизно 179 мільйонів людей). Назва **Нігерії**, як і країни **Нігер**, пов’язана з назвою річки **Нігер** (у перекладі з мови туарег – „річка всіх річок”). Вона протікає на території країни Нігер, а ось Нігерія – трохи видозмінена назва (треба ж відрізнитися від сусідів 😊).

Другою африканською країною за кількістю населення є **Єгипет** (трохи більше 87 мільйонів жителів). З прадавніх часів **Єгипет** називали **Кемет**. Назва позначалася двома ієрогліфами: „земля” і „чорна”. Не надто оригінально, зате точно: найбільш родючі „чорні” землі були на територіях, які заливав Ніл. Після розливів на поверхні залишався мул, що живив землю та покращував її родючість.

Проте ті часи минули, і тепер країна має іншу назву – **Єгипет**. У перекладі з арабської мови „qubti” („konmi”) означає птах. До чого тут птах? Не забувай, що Єгипет – земля багатьох богів. Один з них – Птах – проживав в Мемфісі, в храмі, збудованому на його честь.

Друга назва Єгипту, яку використовують і в наш час, має семітське коріння: **Місір** – „два потоки”. Вони розділяли територію Єгипту на Нижню та Верхню частини. Найбільш населеним містом Африки є Каїр – столиця Єгипту. Важко повірити, що в місті проживає 8,1 мільйонів людей! Це майже втричі більше, ніж у столиці України Києві.

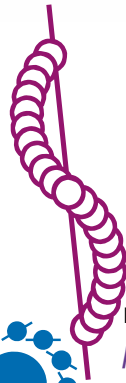

Найбільшою за розмірами країною Африки є Алжир. А найменшою серед незалежних держав Африки є Республіка Сейшельські острови. Територія країни становить 453 км². Колись тут панували французи. В далекому 1756 році Людовік XV відзначив свого міністра Жана Моро де Сешеля за видатні заслуги перед французьким народом і назвав на його честь нові території Франції, розташовані далеко від Європи. Раніше острови називали Адміральськими на честь Васко да Гами, португальського адмірала.

Назви племен – назви країн

На африканському континенті проживає досить багато унікальних етнічних груп. Вони становлять 85 % всього населення Африки. Від назв племен походить багато топонімів африканського континенту.

Плем'я *нама* дало назву пустелі *Наміб*, а пустеля – назву країні, що з нею межує. „*Наміб*” означає „*пусте*”, „*порожнє місце*”. Чудова назва для пустелі! А для країни?

Назва країни *Руанда* також походить від назви племені, що проживало на її території.

Назва країни *Ботсвана* походить від „*тсвана*” – народу, що представляє більшість населення країни. „*Бо*” або ж „*ба*” означає „*народ*”.

Бурунді в перекладі з місцевої мови – „*земля рунді*”. А ось мова, якою розмовляють бурундійці, має назву *кірунді*.

Лесото названа на честь племені „*сото*”, що перекладається як „*чорношкірі*”.

Кенія названа на честь гори Кенія. У перекладі з місцевої мови „*кереніяга*” – „*біла гора*”, а територія навколо неї – Кенія.

Від назви населення – *маврів* – пішла назва країни *Мавританії*.

А ось країна *Малі* отримала назву на честь давнього та могутнього королівства *Малі*, що існувало з XIII до XV століття. До речі, могутнім королівство вважалося завдяки його назві, що означала „*gɛnɔnomam*”.

„*Малаві*” в перекладі з місцевої мови означає „*палаюча вода*”: коли сідає сонце, вода в озері переливається вогняними барвами, наче палає.

Назва *Екваторіальна Гвінея* вказує місце розташування, а слово „*Гвінея*” перекладається „*жінка*”. Це було перше слово, яке почули португальські мореплавці, прибувши на острови. Насправді ж острови Екваторіальної Гвінеї не перетинає екватор, але країну називали так, аби розрізнити дві Гвінеї.

Чорні обличчя місцевого населення так вразили греків, що ті назвали країну „*аїтофіс*” – *Ефіопія*, що перекладається з грецької як „*обпечені обличчя*”.

Назву *Сенегалу* дали берберські племена *зена-гів*, що проживали на цій території. Коли сюди прибули португальці, вони не стали вигадувати нових назв, а просто переінакшили місцеву говірку на свій лад. Сенегалом називали і країну, і річку.

Країна, де завжди воюють – *Сомалі* – отримала свою назву завдяки місцевому племені *сомалі*. Назву племені дали кушити. В перекладі з кушитської мови „*сомалі*” означає „*чорний*”. Проте серед місцевих є думка, що „*сомалі*” означає зовсім інше – „*заходь і випий молока*” – щось на кшталт привітання.

Однойменне поселення *Того* дало назву сучасній країні *Того*. В перекладі з місцевої мови „*то*” означає „*вода*”, а „*го*” – „*берег*”. Дослівно – „*берег води*”.

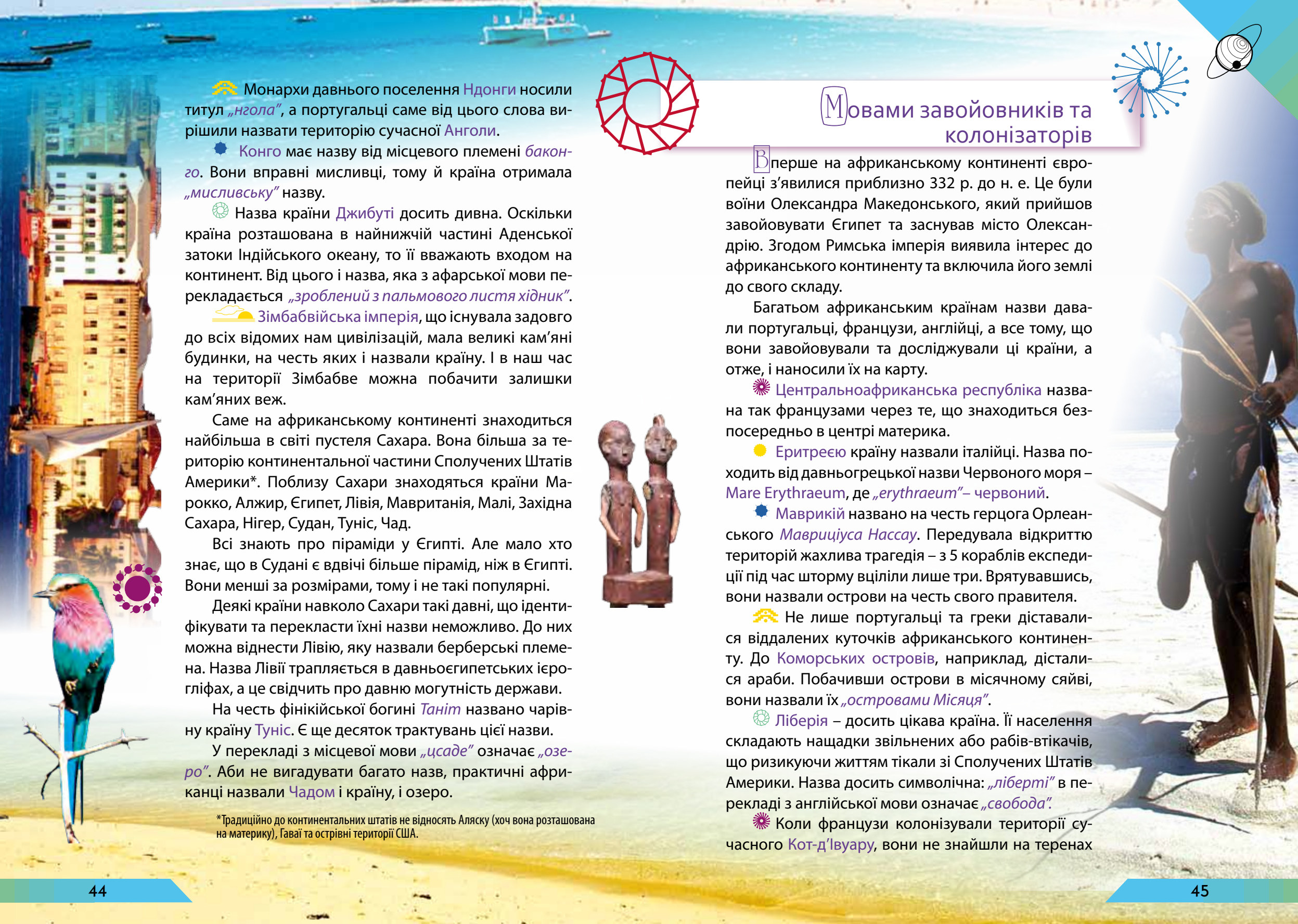
Мадагаскар, де ростуть найбільші в світі баобаби, отримав свою назву від легенд місцевих племен. Вони вірили, що за краєм їхнього острову нічого немає, а отже, їхня земля – „*кінець світу*” – „*мадагасікара*”.

Вам нічого не скаже про себе назва країни *Дагомея*, адже ця країна була перейменована в *Бенін* у 1975 році. Назва була обрана з декількох причин: по-перше, назва затоки, а по-друге, назва колись могутньої імперії, що була найсильнішою з усіх африканських країн.

Де ще зустрінеш більше чесних людей, як не в *Буркіна-Фасо*? Саме так перекладається назва країни: „*країна чесних людей*”.

 Монархи давнього поселення **Ндонги** носили титул „**нгола**“, а португальці саме від цього слова вирішили назвати територію сучасної **Анголи**.

 Конго має назву від місцевого племені **баконго**. Вони вправні мисливці, тому й країна отримала „**мисливську**“ назву.

 Назва країни **Джибуті** досить дивна. Оскільки країна розташована в найнижчій частині Аденської затоки Індійського океану, то її вважають входом на континент. Від цього і назва, яка з афарської мови перекладається „**зроблений з пальмового листа хідник**“.

 Зімбабвійська імперія, що існувала задовго до всіх відомих нам цивілізацій, мала великі кам'яні будинки, на честь яких і назвали країну. І в наш час на території Зімбабве можна побачити залишки кам'яних веж.

Саме на африканському континенті знаходиться найбільша в світі пустеля Сахара. Вона більша за територію континентальної частини Сполучених Штатів Америки*. Поблизу Сахари знаходяться країни Марокко, Алжир, Єгипет, Лівія, Мавританія, Малі, Західна Сахара, Нігер, Судан, Туніс, Чад.

Всі знають про піраміди у Єгипті. Але мало хто знає, що в Судані є вдвічі більше пірамід, ніж в Єгипті. Вони менші за розмірами, тому і не такі популярні.

Деякі країни навколо Сахари такі давні, що ідентифікувати та перекласти їхні назви неможливо. До них можна віднести Лівію, яку назвали берберські племена. Назва Лівії трапляється в давньоєгипетських ієрогліфах, а це свідчить про давню могутність держави.

На честь фінікійської богині **Таніт** названо чарівну країну **Туніс**. Є ще десяток трактувань цієї назви.

У перекладі з місцевої мови „**цсаде**“ означає „**озеро**“. Аби не вигадувати багато назв, практичні африканці називали **Чадом** і країну, і озеро.

*Традиційно до континентальних штатів не відносять Аляску (хоч вона розташована на материк), Гаваї та острівні території США.

Мовами завойовників та колонізаторів

 Перше на африканському континенті європейці з'явилися приблизно 332 р. до н. е. Це були воїни Олександра Македонського, який прийшов завойовувати Єгипет та заснував місто Олександрію. Згодом Римська імперія виявила інтерес до африканського континенту та включила його землі до свого складу.

Багатьом африканським країнам назви давали португальці, французи, англійці, а все тому, що вони завойовували та досліджували ці країни, а отже, і наносили їх на карту.

 Центральноафриканська республіка названа так французами через те, що знаходиться безпосередньо в центрі материка.

 Еритрею країну називали італійці. Назва походить від давньогрецької назви Червоного моря – **Mare Erythraeum**, де „**erythraeum**“ – **червоний**.

 Маврикій названо на честь герцога Орлеанського **Мавриціуса Нассау**. Передувала відкриттю територій жахлива трагедія – з 5 кораблів експедиції під час шторму вціліли лише три. Врятувавшись, вони називали острови на честь свого правителя.

 Не лише португальці та греки діставалися віддалених куточків африканського континенту. До **Коморських островів**, наприклад, дісталися араби. Побачивши острови в місячному сяйві, вони називали їх „**островами Місяця**“.

 Ліберія – досить цікава країна. Її населення складають нащадки звільнених або рабів-втікачів, що ризикуючи життям тікали зі Сполучених Штатів Америки. Назва досить символічна: „**ліберті**“ в перекладі з англійської мови означає „**свобода**“.

 Коли французи колонізували території сучасного **Кот-д'Івуару**, вони не знайшли на теренах

країни ані корисних копалин, ані корисних рослин. У XVI столітті європейські промисловці активно вимінювали у туземців слонову кістку. У перекладі з французької назва країни означає „берег слонової кістки”.

Відомий політичний діяч, бізнесмен та алмазний магнат **Сесіл Роудз** дав назву сучасній країні Замбії (колись **Північна Родезія**). Але згодом країну перейменували на **Замбію** на честь річки **Замбезі**. Етимологія назви річки невідома.

Гана отримала незалежність від Великобританії у недалекому 1957 році, а до того часу мала назву **Золотий Берег**. Гана – це королівський титул монархів **Імперії Гани**. Проте самоназва території була **Угаду**. Через те, що за кордоном часто чули титул „гана”, то й назву країни згодом змінили на більш відомий варіант.

Португальський спадок

Найбільша кількість завойованих та відкритих територій була в арсеналі португальців. Саме вони, ризикуючи життям, досліджували моря та океани, острови та нові землі. Тому й залишили по собі найбільшу кількість назв із португальським „присмаком”.

Сьєрра Леоне першим серед європейців побачив португальський дослідник Педро де Синтра. В далекому 1462 році підпливаючи до берегів Сьєрра Леоне, він був вражений горами на горизонті. Йому вони здалися схожими на левові голови, звідси й назва „**сьєрра леоне**” – **левові гори**.

Мозамбік португальці називали на честь острова, який відкрили раніше.

Острови Сан Томе та Принсіпі названі також португальськими дослідниками та моряками. Перший острів – **Сан Томе** – на честь **святого Фоми**. Саме в цей день моряки дісталися берега та дякували Богу за своє спасіння. Другий острів – **Принсіпі** – був названий на честь **святого Антонія**, але за кілька років острів його перейменували на честь португальського **принца Іоанна III**.

Демократична республіка **Конго** колись була відома під назвою Заїр, котру країні дали португальці. Вони переінакшили назву місцевого племені, що означало „**головна ріка**”.

Коли португальці прибули до **Габону**, то перше, що їх вразило – річка Комо. Вона нагадувала їм за обрисами плащ із капюшо-

ном, який португальською мовою називався „**габон**”.

Гамбія також має за основу назви річку, але етимологія зовсім інша. „**Гамбія**” в перекладі з португальської – „**торгівля**”. Не дивно, адже саме звідси до Португалії відправлялися кораблі, наповнені скарбами африканської землі.

Камерун славився своїми річками, в яких було багато креветок. Саме тому португальці називали країну **Камерун**: в дослівному перекладі це означає „**річка креветок**”.

Топографічні цікавинки

Починаючи з 1961 року протягом 3 років існувала суверенна країна Таганьїка, колонія Англії. Після отримання незалежності справи у країні пішли не дуже добре, і аби вижити, керівництво країни вирішило об’єднатися з сусідньою державою Занзібаром. Поєднавши дві назви – **Таганьїка** та **Занзібар** – ми отримали не тільки нову назву **Танзанія**, але й нову сильну країну. Основою для назви **Таганьїка** стала назва озера, яка в перекладі з місцевої мови означає „**зустріч**” (зустріч річок в озері). „**Занзіна**” місцевою мовою – „**чорний**”, а „**бар**” – „**берег**”, тому **Занзібар** – „**узбережжя чорних**”.

Гарна назва у **Кабо Верде**. Ця унікальна країна розташована на однойменних островах в Атлантичному океані за 620 км від берега Африки. Після тривалої подорожі вздовж Сахари португальські мореплавці раптово побачили зелений берег і захоплено закричали: **Кабо верде! Кабо верде!** („**зелений берег**”).